

המחשבה

עתו שבועי

רכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכל ערב שבת. ....

מחיר החתימה:

באוסטריה-אונגריה:
לשנה 6 כתרין
לחצי שנה 3
לרבע 1.50

באשכנז:

לשנה 4 כתרין
ביתר הארצות:
לשנה 8 כתרין — 8.50 פראנק.

האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטראציה:
„Hamicpe“
ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
לפי גודל השטח.
ברכת מו"ט חצי הכתר. בראש הגליון
שני כתרין.
גליון בודד 12 הקר.
מכתבים בלתי חפשים לא יתקבלו.
כ"י, שלא נרפס, לא יושב לבעליו.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
דק שם מקומו החדש, כי אם גם שם
מקומו הקודם.
מחיר שנוי אדרסה חצי הכתר.

Kraków, 7 Lipca 1905.

גליון כ"ז

בראשית, ד' תמוז תרס"ה.

ההסתדרות הציונית.

(המשך)

הדברים שאמרת מראים בעליל, עד כמה נרמק הוא היסוד, שעליו בנויה שמת המשטר בתנועתנו. ואם חפץ נחפץ לשחד את טובת התנועתנו במלא תקפה, אין אנו יכולים לצאת ידי חובתנו באיזו אמצעים פליאטיביים, באיזו שנויים כל שהם; עלינו לשנות תכלית שנוי את סדרי תנועתנו עד היסוד כם או או תבא לנו הברכה, שאותה אנו מבקשים. עלינו לכוונן את תנועתנו כלה על היסוד הציוני ואני רואה והנה מחנה מקומו יבא בשלום. ובהזיוני ואני רואה והנה מחנה הציונים נתפלגה למפלגותיה. וכל אחת מהן חובקת בזרועותיה את כל האגודות תמימות דעים עמה, הפזורות על פני רחב כל הארץ והקשר ביניהן אמיץ וחזק. וכל אחת מהן רואה בציונות את כל משאות נפשה, והיא להן הסגנון האחד והמפלט היחידי לכל דעותיהם, רגשותיהם וגם תקוותיהם לעתיד לבא. וראשים למפלגות היודעים היטב את דוח הנכנעים להם וזכרים לעוררה בתעצומות ועז למעשים כבירים ועצומים, לפי שיוודעים המה את כל צפונותיו ואת כל מסתרו ויודעים המה לזעזעהו בחוקה. וגם על העומדים כהוץ יאצילו הראשים מהודם ולדבריהם יטו הכל און קשבת, והשפעתן של המפלגות גדולה על אחיהם בדעות, אשר מרם נכנסו למחנה הציונות ורבים הבאים יום להסתתף אל דגל ציון ולתת יד לעבודתה. והציונות הולכת הלך ועצם מבחין, הלך ונכר מכפנים ותהי לתנועה לאומית אמתית, לתנועה מסודרת

כל צרכה ובכל אשר תפנה תצלחה. — ככה היתה תנועתנו, אלמלי נוסדה על היסוד הפרציוני. ועוד דבר גדול אחד מדבר לטובת הסדר הפרציוני, דבר השקול כנגד כל מה שאמרנו. אחת הרעות, אשר הסכה לנו הגלות המרה, היא פזורנו בין עמים שונים והתדבקותנו במדה ידועה בהם, עד אשר ברבות הימים נתפוררנו לפרורים ונעשינו לאשכנזים, צרפתיים, אנגלים וכן הלאה. אסוננו הוא כי במקום הארץ האחת, שהיתה לנו בימי קדם, מצאנו לנו ברבות ימי הגלות ארצות רבות. ואם כי העברי עברי היא בכל מקום שהוא, בכל זאת תנאי החיים השונים, מצב ההשכלה, המסחר והרשת המעשה, המשתנים לפי הארצות, החכרה והסכיבה, פעלו על היהודים אשר בהם לשנותם מאת אחיהם הנמצאים בתנאים אחרים ולנסך עליהם מעט מרוח העם, שהם וישיבים בקרבן. וכן נקרע ישראל לנורים, לפרחיי עם ואיש את רעהו לא ידע. הציונות, בהיותה תנועה לאומית היה אמתית, יכולה היתה לקרב את הנפרדים בזרוע ולעשותם להטיבה לאומית אחת. אך לדאבונו לא עשתה דבר, — בגלל החלוקה לארצות, השורר בקרבה, חלוקה, שהיא כתולדה מוכרחה מכל השטה האורגניציונית, השולטת במחננו. ובתם גדול יהיה נכתם בספר דברי הימים לעמנו על הציונות, כי מצאה בקעה כזו ולא התגדרה בה. האהדות הלאומית המוחלטת ההא תובעת תמיד את עלבונה מידי הציונות, שיכולה היתה לעשות ולא עשתה, ורק הסדר הפרציוני יוכל להקים את האהדות הלאומית בקרבנו, בהכרו את המפלגות אשר בארצות השונות יהדו ובהביאו אותן לידי עבודה

משותפת אחת על שדמות עבודת התחיה הלאומית. ולמדו אז היהודים בני הארץ האחת אל דרכי אחיהם בני הארץ האחרת והשפיעו אלה על אלה והשתוו ביניהם ובני ישראל יהיו אז להטיבה לאומית אחת. וגדולה תהיה הציונות לעמנו בהביאה אהדות לקרבנו וכאנדה את בני ישראל הפוזרים בכל קצוי תכל, להיות לעם אחד בארץ!
ואלמלי לא יבא הסדר הפרציוני אלא כשביל זה לכד — דינו!
ואל נא יאמרו האנשים הידועים כשבבלנותיהם להרפות את אחינו מלעשות שנוי עקרי כזה בתנועתנו לשם השלום המדומה והאהדות המזויפה. שלום ואהדות אלה, שכשכילם כל כך הרבינו להקריב קרבנותינו עד היום, הם המה שהביאו את תנועתנו לידי דיוטא תהתונה כזו, שעליה היא עומדת. ובטוח אנכי, כי לא יארכו הימים והשלום והאהדות האלה יקברו את תנועתנו היים. במקום שישנה מלחמת הדעות, שם החיים ושם האנרגיה מפכה כעזו ושם העבודה הפוריה מצויה. ובמקום, ששלותו של השלום שפוכה על הכל, שם המות נושתרר בכל עז, שם אפיסות הכה מורגשת בכל ושם השכיחה הנמורה נכרת על כל צעד ושעל. הכו לנו מלחמה — ותהי לנו גם עבודה, גם היים!
ואל יאמרו בעלי הפשרות והותורים להשאיר את המעוות בעיקרו בעינו ולאמר די ביסוד מרכזים רוחניים בעין המזרחי לכל מפלגה ומפלגה בלבד. זה לא יועיל לנו מאימה; המצב יסתבך עוד יותר ויוסף להביא נזק לרעיוננו עוד שנים מספר. סוף סוף יפשט הסדר הישן את הרגל — בזה אין כל

פירוטון.

אל הקברות.

(עפי" ואקנסקו)

אך גנו, אך אנהי
שת מזרי בגורלי;
וכי אשאל מעט בקרה,
עוד ידע לי רע מזלי.

אל מי אנום בצרה
ואשיחה דאגותי?
הן אם אונקי, אקבה מרה,
אין מי באמין לדמעותי.

אין מי יחוש למקתי
— ומקתי הלא זו —

ומי יחוש לעזרתי
בתכל הלון?

אמלטה נא אליכן,
קברות עזו בטוחות,
גינות עפרותיכן
עוד ימצא איש מנוחות.

הלא מעון אתנה
לכל גוע, מת גבר;
אליכן מאד אתחננה;
תננה לי למפלט קברי!

אז דעת אלמדנה,
מנוחה כי נעמה,
חיים חדשים או אדע,
עת יקבו מיתי המה.

אליעזר כתבן.

פאלטיטען

הנקא.

מאת מ. גורקי.

בימי קדם היה עם חזק מאד. יערות גדולים ועבתים, אשר איש לא יכל לעבר בהם, הקיפו את מושבותיו משלשת עבריהן, ומעבר הרביעי השתרעה ערבה רחבת ירים. והיה העם ההוא אנשים עליונים, חזקים ועזים, ויהיו שמחים כהלקס. כפי הנראה היו בושים. אך לא לער התענגו על רב שלום; איוזה מאורע בא וישיבת מנוחתם. שבט זר פרץ אל גבול ארצם, ויהרפם היערה. והיער מלא אנשים, בצות וערפל, כי היה היער מיערי קדם, וענפיו היו שלובים וסכוכים זה בזה ויכסו את פני השמים וקרני השמש במעט שלא יכלו לחדור בעד ים-העלים. ובנפול קרני השמש על האנשים, עלו מתוכם אדים משחוחים וימותו האנשים איש אחרי אחיו. אז התחילו הנשים מקוננות ותככינה מאד, וגם הטף געה בכביה, והגברים הגי נכאים.

עליהם היה עתה לעזב את היער, ולעזב את היער אין רק שתיים דרכים: לשוב — שם חכו להם אויבים חזקים ורעים; או לעבר הלאה — שם עומדים עצים ענקיים, שענפיהם שלובים וסכוכים זה בזה

ענינים מדיניים.

אוסטריא ואונגריא. הפרלמנט האוסטריא עובדו בחום הקיץ הגרול ויעבר גם בשבוע הבא עד שיגמר את דבר ברית המסחר עם אשכנז. האשכנזים הלאומיים רואים בעבודה הזאת עמל לריק, כי אין ספק עוד, כי אונגריא תקרע מאוסטריא עכ"פ בחס הסוציאלי והמסחרי ואין מקום איפא לברית אשכנז עם אוסטריא ואונגריא. הם רוצים, שתברות אוסטריא לברית עם אשכנז. הם הולכים בזה לשטתם: לקרב את הסתפחות הארצות האשכנזיות של אוסטריא במלכות אשכנז. "הצעתם הנחוצה" בענין זה נדחתה. השמועה, כי נכון הקיסר לעשות כל רצון המאדיארים גם בצבא לא התאמתה. עוד המושל עומד על דעתו, כי אי אפשר להפריד בין הצבא, והמשכר כאונגריא לא צעד עוד אף צעד אחד הלאה. ויושביו אונגריא וגם פקידי המלכות ושלמוני הפלכים והערים מוסיפים להתחבר אל מפלגת הפרוד ואין אף נתיב צר לצאת מן המבוכה.

המרידה ברוסיא. המארה הרובצת על הממשלה העריצה פועלת פועלת בזריות טתיהה. משהאים ומשתוממים עומדים כל העמים על דבר המכות הנפלאות והנאמנות, שתלקה ממלכת הצאר. הכל רואים, כי זה פרי חטאתו וחטאת אבותיו, רק הצאר לבדו אינו רואה וזהו האות הנאמן, כי יורדת ממלכתו לאבדון ולא תקום. המרידה באדעסא עולה על כל המרידות, שהיו בעמים מימות עולם. צי-מלחמה כלו מורד במלכות, כזאת לא נכתבה עוד בספרי דברי הימים. מכל ספינות המלחמה, שהיו לרוסיא בימים שונים, נשאר עוד הספינות בים השחור, שלא יכלו להעבירן למלחמה, כי ברית כרותה בין הממלכות, שאין רשות לשום ממלכה להעביר אניות מלחמה דרך מסלות הים אשר לטורקיא, ודרך אחרת אין לאניות לצאת מן הים השחור. האניות האלה נשאר איפא לרוסיא, כי לא יכלה יד האויב להגיע עדיהן, אך יד השונאים הפנימים הגיעה אליהן. דבר מרידת הספינות האלה נפלא כל כך עד שאלו קרה דבר כזה בימי קדם היו הדורות הבאים מדמים, כי הגדה ברויה היא. ביום ד' שעבר התאונן מלח אחד בספינת המלחמה הגדולה "הנסך פאטיעמקין" לפני פקיד הספינה, כי אין נותנים לאנשי הספינה מזון למדי, כמו שמגיע להם ע"פ דין (ירוע זה כבר, כי פקידי הספינות גונבים את רוב הכסף המוכן ללחם המלחים). תחת מענה הוציא הפקיד את חרבו מתערה וירוצץ נלגלתו. המלחים — כשמונה מאות איש — התנפלו על פקידי הספינות ויהרגום

בהועד הפועל הציוני. משרת הנבחר כפולה היא והעבודה בתור מורשה היא הקשה ביותר, כי היא הרורשת זמן יותר ועמל יותר, לכן בהכרח שצריכים לשית, בשעת הבחירות, לב להצר החמרי של הנבחר יותר מלהצר הרוחני, להצר המורשי שכו הרבה יותר מלצר החבר-בועד-הפועל שכו. והננו רואים, כי בשעת הבחירות אין מחפשים אחרי חכם מדיני, אחרי איש החכמה והמדע, אחרי בעל דעה נעלה ועמוקה, דברים הדרושים ביותר להחבר בוועד הפועל הציוני, ודרושים רק אחרי האיש האמיד והפנוי והיכול והרוצה להקריב שעות אחדות ביום לעבודה הציונית, תנאים הנחוצים יותר למורשה. וכאופן כזה הרבה חכמים מדיניים ואנשים בעלי דעה רחבה ועמוקה, שהיו יכולים להביא לנו רב ברכה בתור חברים לוועד הפועל הציוני, נשארים מחוץ למחנה הועד הזה, רק מפני שאין עתם או מעמדם מרשים להם להיות גם למורשים ולמפל ככל אותה העבודה הזעירה הכרוכה בעקב הדבר הזה. והרכה אנשים בינונים באים לשאת עליהם את האחריות הגדולה של חבר בוועד הפועל הציוני, רק משום שאמידיותם ותקיפותם מכשירות אותם להיות למורשים בארצותיהם. ובין בה אין הציונות יכולה ליהנות מהכחות המדיניים הרבים אשר כקרכה והרי הם הולכים לאבוד והיא נמצאת בידים בלתי מומחיות.

(ג) לפי הסדר השורר היום צריכים החברים לזה"פ הציוני להיות דוקא מקרב הארצות השונות כלן בלי יוצאת מן הכלל, אחרי כי גם מורשים המה. וכל ארץ וארץ שולחת לזה"פ את באי בתה לפי מספר המורשים שיש לה. וככן יוצא, כי גם היהודים ההם הנרים בארצות החשך והזרן והרחוקים מכלחנוך מדיני ואירופאי ושהסכינו למדות רעות, כי גם המה יבחרו מקרבם מנהיגים מדיניים, שיתעסקו בכל אותם הדברים והשאלות, שאינם נקנים לאדם אלא ע"י ישיבה ועבודה כמדינות חפשויות ונספירה חפשית, מפני שצריכים הם למורשים לצרכי העבודה הפנימית ולעומתם רבים מאחינו, המתחנכים בעבודה מדינית נמוסית ישרה בארצות התרבות והישר, נשארים מחוץ לזה"פ, משום שכבר נמלאה ה"סאה" של מורשים, שארץ זו או אחרת צריכה לתת. האין זה צחוק, כי ישלחו את ידיהם בעבודה לא אותם האנשים הראויים והמומחים לה, כי אם אותם, שנולד במקרה בארץ זו או אחרת ורק המקרה מוזם למלאות את המספר הדרוש!

(סוף יבא).

משה כהן.

תפונה. ולמה לנו לדחות את היום הוא לעידן זעירנים? כחצאי הקונים לא נושע. בהיות האגודות עומדות תחת שתי רשויות כלתי מתאימות, תאבד הדיסציפלין, יחלש כח העבודה התמה ותתחללה לזלזול בדברים שהן מצוות עליהם ולנהוג קלות-ראש במשמעת, ומחסור הכסף גם הוא יעיק עליהן ותהיה עבודתן פגומה ולקויה כלי תועלת.

אחים! אם באמת ובתמים אתם חפצים בטובת הציונות ובהתפתחותה הטבעית, אזי אין לכם דרך אחרת בלתי אם לקבל בשתי ידיים את הסדר הפרציוני. אל תשמעו ואל תאבו אל דברי האנשים, אשר יבאו אליכם להטיף לשלום ולאחדות. הבלינו על פחדכם. שימו לב לפלס היטב את הדברים, שדברנו לכם בזה והביאום ככור בחינת שכלכם — או אז תראו ותבינו, כי אמנם הצדק אתנו!

ועוד לנו לדבר דבר על אדות שני המוסדות: הועד הפועל הגרול והמורשים או ראשי ועדי המדינות, שהם, כפי הנהוג היום, מתאחדים באותם האנשים עצמם. המנהג הזה משחתו בו וצריך הוא להשתנות מעקרו. הבה ונראה:

(א) לפי הסדר השורר היום אין היכלת לתרוב האמתי לעמוד על דעתו, שהיא צריכה בדין להיות השולטת, הרוב האמתי בטל כאיזה רוב מדומה, הבא באמת בכחו של המועט. נצייר נא למשל, שהרוב הגרול של הציונים הרוסים החליט להימין באיזו שאלה, הצריכה להיות נדונה באספת הועד הפועל הכללי, ומ"ו המורשים, הכאים בכח שבעים-שמונים האלף ציונים אשר ברוסיא, אמנם ימינו בהגיע הדבר לידי פתרון על ידי מנין הדעות. אבל דעתם לא תהיה מכרעת, אם יתאחדו, למשל, המורשים משווייץ, בלגיא, הולנד, בולגריא, סרביא, רומניא וכיוצא בהם להשמאל בשאלה זו והכריעו המה ברוב דעות, אם כי מספר השקלים הבא מכל הארצות האלה ביחד פחות ממספר שקלי רוסיא לברית. הכדין תהיה הכרעה זו? הבצדק נצח הרוב המדומה? הוזה היא התנועה הדמוקרטית, שבשמה אנו דוגלים? הלא אם נבא לתת לרוסיא מספר מורשים לפי ערך שקליה של שווייץ למשל והגיע מספרם לששים! ולפי הסדר הנכחי ממנים מורשים אפילו לארץ, שציוניה עשרה!

(ב) ככל אשר הציונות הולכת ומתפשטת בארץ בן הולכת וגדולה הנחיצות ברבוי המורשים לארצותיהם, למען אשר יספיקו למלא את צבא-העבודה המתרבה מיום ליום. וככל אשר יגדל מספר המורשים ממילא ילך הלך ורב מספר-החברים

הלכו הלך ונסוע, והיער הולך ועב, ויעזבו כחותיהם ותקץ נפשם בדרך. וילוני על דנקא וישימו עליו עלילות דברים, כי הוא, הנער חסר-הנסיון, התעם בתחו ללא-תכלית. אך דנקא הלך בראש כלם באמץ-לב ובטוח נצחון.

או התחוללה סופה ביער, העצים המו במולוח מרגיזה; עלמה נוראה כסתה את כל היער, כמו התלכדו יחדו כל הלילות שמכראשית, להפיל אימה עליהם ולהרגיזם. והאנשים הקטנים התהלכו בין האילנות הענקיים ובכל רגע חרירדום ברקים ורעמים. מלחן הסופה התנועעו העצים ויכפו דליותיהם, המוארים לרגעים כמו בקסמים מברקים כחולים, שהלכו הלך, ורב, ואז נדמה, כי הושיטו צפרני שדים מכוערות את האדם, הנם מפחד בלילות ולא ינחוהו לצאת למרחב. מבין חשכת העפאים הבינו על הנחפזים בלהות צלמות. אז כמעט שהתמוגגו מפחד. ובשאוון המות היער, בחשכה הרועדת עמדו, עיפום ומרי נפש, להתנפל על דנקא.

„בן בליעל! — רעמו כלם — ראה איך הרעות לנו, ותוליכנו לשחת — מות תמות.“

וכה חלש גם רוחם. מורא ופחד, יגון ועצב קננו בלב האנשים אבירי הלב, וישימו עבותות על ידיהם החזקות. הנשים קננו והתפחנה על מתיהן, אשר מתו מהאוויר המחניק של האדים המרעילים. ונאקות, בתחלה ברממה ואחרי כן בקול הולך וגדול, מלאו את חלל היער. כמעט החליטו לצאת לקראת האויב ולהמסר בידו ולהקריב לו את חפשותם וחייהם. כי לא פחד עוד איש מהם מפני חיי העבדות... או הציל דנקא את כלם.

הוא היה אחד מכני עמו, נער יפה. היפים הנם גם אמיצי לב. וידבר אל חבריו לאמר: „במחשבות נוגות לא נפנה את אבן המכשול מדרכנו. מי שאיננו עושה מאומה הוא גם לא ישיג דבר. למה נכלה כחנו לריק ביגון ואנחה? קומו כלכם כאיש אחד! נעברה נא ער קצה היער; הלא גם לו קץ, כמו שיש קץ לכל הנמצא בתבל. הבה, נלכה!“

ויבט בו כל העם ויראו, כי טוב הוא מכלם, כי עיניו הפיקו גבורה ואמץ-לב. „היה נא אתה מנהיגנו!“ קראו כלם. וינהיגם וילכו אחריו ויבטחו בו. והדרך היתה קשה מאד. על כל צעד וצעד בלעה הבצה קרבן-אדם. והאילנות והשיחים הסבוכים שמו מעצורים נוראים על דרכם. וכן

ומחבקים איש את אחיו עד שאין לעבר ביניהם, ושרשיהם העבתים נאחזים ומשתרעים במעמקי האדמה הלחה והנרפשה. והעצים באור היום הבה דוממים ומוצקים, כאלו מאבן חצבו. ובלילה, כאשר הבעירו את מדורות השומרים, דומה היה כאלו חבכו את האנשים בזרועותיהם החזקות עוד יותר ויצרו את צעדיהם.

עוד יותר מרגיז היה המראה, כאשר רעש הרוח על עפאי העצים, או השמיע היער המולה מרגיזה מאד, דומה כאלו פער פיו לשיר את שירת המות והכליון לעם, אשר בקש מחסה בצלו.

ובכל זאת היו האנשים גבורים ואמיצי לב, ועד האיש האחרון היו יכולים להלחם עם שונאיהם גולי נחלתם ולרדת כלם לשחת עם האויב יחרו. אפס הם לא יכלו לתם לנוע במלחמה, כי נדר גדול נדרוובמותם ימות גם נדרם אהם. על-כן אך ישבו ויהנו רעיונות עצבים ובלילה נדרה מהם שנתם. והיער השמיע המולה מרגיזה, ומהבצה זרמו אדים מרעילים. הם יושכים וצללי המדורות רוקדים במחוגה מסביב, ולכלם נדמה כי לא הצללים רוקדים, כי-אם שדי היער והבצות מתעללים בהם. — אין דבר המחליש גוף האדם ורוחו ברעיונות עצב ויגון, הם ימצו את לשר הלב כעלוקות.

ולהתישה, אבל אין בכחה לבטל השנאה על בני דת אחרת. ע"כ שבו במקצת אל היהדות ויעמידה על רגל הלאומות לבד, ויקוו כי כאשר יעלה בידם לבא אל מטרם, להשיג אבטומיאי יהודית כארץ מיוחדת, ישתחררו מכל רדיפה. אלה שבמזרח, שעוד לא נשתחררו מן הגטו, לא נקרעו ככה מן היהדות, ע"כ לא נתקררה דעתם בלאומות בלבד; גם מצאו בזה חשש הריסה להיהדות, כאשר לא יביא רעיון זה שום פעולה. ע"כ רצונם לכונן אבטומיאי בלי ארץ וממשלה, רק בהכרה עצמית בתוכנו: שניסר קולטורא עברית לרוח העת עפ"י מוסר היהדות. וגם בזה יש תועלת חמריה, כי יהיו לנו ספרות וספרים מיוחדים; ואם יעלה בידם להעשיר ולהרחיב את הקולטורא הזאת ויגיעו עד קצה מטרם, יהיו לנו גם דרי"ם, רוקחים, ארכיטקטים מיוחדים, ולא נצטרך ללקוט עצמות יבשות בכסף מלא תחת שלחן זרים. ועלינו לקבל גם אלה בזרועות פתוחות, כל עוד שאינם עושים הסתדרות נגד הדת, אף אם אין לנו מסכימים עמהם לעצם משאי-נפשם. — אך היהדות הדתית עודנה מצמצמת לרוחנות בלבד, לכן הוא יורדת ושוקעת באופן נורא. משא-נפש קדוש בלי שום קליעה חומרית א"א שתתקיים בזה? כנשמה בלא גוף. אפטרופסי הרה אינם מתאמצים לקים היהדות הדתית בתוכנו אלא בפה. לא יקמצו אמנם להטיף מוסר, להודיע איזה פרקים ממסכת גיהנם וכי הלל מחיב עניים, ורחמ"ד הסתפק כקב חרובין כל השבוע, אף שכל העולם בזכותי היה נזון, ועוד טענות ותביעות למסירת נפש של שכעים שנה. וגם לו יצאו דברים אלו בתמימות בלתי מלאכותית ובהתלהבות מלב אנשים שכעי רצון היושבים שקט ושאנן בהיכלי שן, לא יתקבלו דבריהם על לכך העשוקים והנרדפים האוכלים בזיעה אפים לחם יבש ברעש ובדאנה. אם השבע לא יאמין לרעב, הרעב לשבע לא כ"ש. כשם שאין לנו יכולים לשאול מרבני זמננו ומופתי הדרו, שיהיו חכמים וקדושים כהלל וחרביו, כמו כן א"א לשאול מהרר הנכחי מסירת נפש כזו של הלל לפני אלפים שנה. לפני בתקופה האיריאות גם חכמי האומות מעע"ז געלו בחיים החומרים כשאת נפש. דיאוגנס השיג את הכיניו קיון — כלב — על שהיה חי חיים בלתי אנושיים גם בלי נמוס חיזוני; ועפ"י שימתו נתיסדה, בימי אלכסנדר הגדול, בית-הספר של הסטואקים, להרגיל בצמצום ובניירות. ככל אופן אולת היא לקוות עתה לקיום היהדות הדתית בתוכנו ע"י אמצעים כאלו. אף גם אין לנו מוכשרים עתה, בעת שאנו סובלים רדיפה ולחיצה נוראה מכחונן, לסבול מסירות נפש כזאת. ואביו ורבא אמרו בפומבי, בי אלמלי היה עליהם עול כ"ד לא היו מה שהיו (עירובין ס"ה). בימי הלל היתה הקיפת הוהב לעומת התקופה הנוכחית;

ההנפלו פועלים פולנים על גנראל הקוזקים מארמוזוב, שעל ידו נעשה הזבח הנורא בעיר, ויוציאוהו ממרכבתו וידקרוהו וימת בחונן. — הספינות המורדות מתרבות. — בפטרבורג היו מהומות גדולות. הפועלים מציתים אש בכל פרורי העיר.

בניקא לאיעו — עיר גדולה על חוף הים השחור — התקימו הפועלים וישללו שלל העיר ויעשו חרבן גדול. בקיעל צע בפולן היתה מלחמה בין הפועלים ובין הצבא. — משפט הצבא בארעסא חרץ משפט מות על מאה וששים מן הפועלים המורדים וכבר הוטמו. — ספינת המורדים „פאטיעמקין" בא אל חוף פעאראזיא בחצי האי קרים ואנשיה דרשו מאת ראשי העיר מזון, פחמים ורופא. — אחרי שנתפשו בקאוונא מ"ו פקירי הצבא הנ"ל פרצה מרידה בכל חיל הצבא החונה בעיר. קאוונא היא עיר פלך גדולה ובצורה סמוכה לנבול פרוסיא יכמה אלפי איש חיל חונה שם. גם בערים אחרות מרדו אנשי הצבא ועוד אין מושלי רוסיא רואים את הנעשה סביבותיהם.

על המצפה.

היהדות בזמן הזה.

בשאלת קיוב היהדות חלוקות שלש מפלגות; כל אחת סוללת לעצמה ררך עפ"י חות דעה, ומפגלת בהפרזה יתירה את דעה חברתה. זאת מעמדה את היהדות כלה על בסיס לאומי בלבד, בעוד שהקיצונית מכרזת מחאה, שאף דקדוק קל מד"ס ואפי' מנהג מעכב מלבא בקהל. ודעה שלישית מכרעת, כי יקציעו את היהדות אל חלק המוסר שבתורה"ק והשפה העברית והמה דורשים, להפריד את המוסר מן הדת. ובעוד ששמות המוסריים והלאומיים מהפשטים מאד כלפי חוץ ומתחוקים. מכפנים, היהדות הדתית מהנונת ומתמעטת באופן מבהיל. ועלינו בתור יהודים נאמנים לחקור על סבת ירידה זו, ולדעתה היא זו:

בתקופה ריאלית אין בני אדם רוצים, או יותר נכון אינם יכולים, לרוץ על עצם האידיאלים, איזו מהם צדקה; הם דורשים עתה רק תועלת ריאלית: להעמיד את היהדות על בסיס חומרי. ואחרי ששמת הלאומים, והמוסרים קמה ע"י הרגשת צרך חומרי, ממילא יש לכל א' תועלת לפי מקומה ושעתה. המערבים, שמחמת שכרון המלרנץ, כבר נהקו מן היהדות ויחלמו מההבולות כי דמו, שהאנושיות נצחה את הדתות, ניכחו, מהרדיפה המוסרית ודוקא בארצות שההומניטיזם כמו התאזרח שמה, ששנת עמים בעלי דתות שונות ול"ז היא כמעט טבעית. ההשכלה יכולה אמנם להזיק לרת

וישליכום הימה. ממחרת הביאו המלחים את גות המלח הנהרג אל חוף ארעסא, להעיר חמה בקרב הפועלים. והקצף גדול מאד. כליל ו' הציתו הפועלים אש על החוף וישרפו את כל בתי המסכנות, את כל הסחורות הצבורות, את כל ספינות המסחר ואת כל הבתים הסמוכים. והיו ארך המדורה כפרסה אחת ובכל העיר הגדולה היה אור כל הלילה כמו ביום. הנוק עולה ליותר ממאה מיליון כתר. וגדודי צבא באו ויערכו טבח גדול ברכבות הפועלים (חצים יהודים), שהיו נאספים כל הלילה על חוף הים. אלפי חללים נפלו משני הצדדים. גרוד קוזקים אחד התחבר אל המורדים ויבא גרוד שוטרים ויבריעהו בלו למבח. מספינת המורדים ירו זיקים על העיר. אז קרא מצביא הצבא את ספינות המלחמה אשר בסעבאסטאפאל, לבא ללכוד את הספינה פאטיעמקין ואה אנית המרפדאות אשר עמו. הארמיראל קריעגער בא עם כל אניות המלחמה. הכל דמו, כי פה התחולל מלחמת ים חדשה, אשר המנצחים יהיו בפעם הראשונה דוסים. והנה בא מה שלא פלל איש. חיל הצבא אשר באניות לא אבו לירות על אחיהם אשר בספינות המורדים ויאמרו להרוג את כל פקירי הצבא ולהתחבר אל המורדים, כמו שעשו אחיהם. האדמיראל ראה את עצמו במצוקה גדולה ויעש בערמה ויטלגרף אל הצאר, כי הספינה פאטיעמקין נכנעה, למען לא יצוהו להעמיד עצמו בסכנה והוא כרת ברית עם אנשי ספינותיו בתנאים האלה: את הספינה פאטיעמקין יעזב לנפשה, הוא ישוב עם כל ספינותיו לסעבאסטאפאל, את הנשק יסיר מהן ואת חיל המלואים יפסור מעבודה וישלחם לבתיהם ולחם ומזון יתן להם כפי צרכם. וכן היה, ובכל זאת התחברה ספינת המלחמה „פאטיעמקין" אל הספינה פאטיעמקין. בסוף נכנעה הספינה הזאת. צי המלחמה אשר כים השחור נכנע איפא לפני המורדים, כמו שנכנע הצי הבלטי השלישי לפני היפנים. הצי קים, אבל אינו לצאר, כי-אם למורדים. והמהומה בארעסא נוראה. היהודים נמלטים בהמון מן העיר ובארעסא יושבים במאתים אלף יהודים. הגראף אינגאסיעו, הזר הנודע, רבו של פלעהווע, אבי כל הפרעות ביהודים זה כ"ה שנה, נשלח לארעסא להנקם ביהודים, כנהוג והוא משהדל לעשות זבח גדול בהם. — מרידות בתוך הצבא קמו עוד במקומות אחרים. גם בקראנשטאדט ובליבאו, ערי החוף אצל פטרבורג, מרדו המריחים. בקראנשטאדט סקלו המלחים באבנים את אדונם, פקיר גבוה בספינות, וימת. — בקאוונא נהפשו חמשה עשר פקירי צבא וביניהם גנראל אחד ואבערסט אחר, שקשרו קשר על הממשלה ויחנכו את אנשי הצבא ברוח מרידה. גם בארעסא נהפשו י"ג אפיצירים מורדים, שלא אבו לרצוח נקיים. — בקישינוב נמצא מצביא הזשנדארמירא מת בכיתו. — בלאדו

כחומה בצורה, נאלמה. ודנקא וכל העם עומרים בים זהר השמש, באויר מהור כבדלח מזרם המטר ומלא ריח ניחוח. הסופה כבר חלפה והאר השמש ביער ובשרדה, והשטף הערבה בים הנגהות ויברק הרשא מנטפי המטר ויתנוצץ הנחל כרוחץ באור זהב. והי ערב ומקרני השמש השוקעת האדים הנחל כרם השותת מחזה דנקא הקרוע.

עוד מבט אחרון על הככר רחב הידים, אשר עליו יוכל עמו המאושר לחיות עתה חיי חפש, ודנקא, גבורו ומושיעו, נפל ארצה מות. בקול דממה דקה רעשו מאחריו היער והעשב המכוסה בדמו. אך האנשים השלומים, עליו התקוה, לא שמו לב אל מיתתו ולא ראו ולא התבוננו, כי על יד גויתה המתה של דנקא עוד לב הגבור מאיר. רק איש אחד התכונן על זה ויפסע, בוהיות, ברגלו על הלב האביר ויתפוצץ הלב ויהי לנצוצות ויכבה... על-כן יאירו מאורות הכלה בערכה לפני הסער. תרגם יעקב לינדער.

והיער שר בלי הרף את שירתו המרגיזה; הרעמים התגלגלו, הברקים התעופפו והנשם נתך ארצה וישטוף את האדמה.

„מה אעשה לעם הזה?" הרעים כקולו העז, ויהם את סער היער.

פתאם קרע בידיו את סגור חזהו ויוציא מרובו את לבו וירימהו ממעל לראשו והלב האיר כננה השמש, כאור שבעתים, וכל היער החריש, מואר מלעיד אהבת-האדם הנשגבה. החשכה משה מפני הזהר הזה והחכא במעכבי היער, באויר המהניק של הבציה. והעם עמד בחרדה כנציב סלע מוצק.

„נלכה נא!" קרא דנקא וימהר אל מקומו בראש כלם, ובידו נשא את הלב הדולק, להאיר להם את הדרך. והעם מהר אחריו משהאה ונבעת. ויוסף היער לסעור ויניע בתמהון את דליות אילנותיו. אולם קול המיהן נחבא מקול צעדי האנשים הממהרים ברכסם. כלם דרכו בעז, נמשכים כמראהו המפליא של הלב הדולק. גם עתה נפל מהם רב. אפם, הם מתו עתה מבלי הרגן ובלי דמעות. דנקא הולך בראש כלם, ולבו דולק ומאיר!

והנה פתאם תם היער וישאר נצב מאחריהם

„אתם אמרתם: היה נא אתה מנהיגנו! ואוליך אתכם" — ענה אותם — „אני חש בקרבי את העז והבח הממיר להושיע אתכם, לכן הולכתים. ואתם? מה עשיתם להצילכם? לא השכלתם אף להתחזק ולהכון לדרך ארכה! ותלכו אחרי בעדר צאן!"

דבריו אלה עוד הוסיפו שמן על מדורת חמתם. „מות המות! מות המות!" רעמו כלם.

והיער זעף בלי הרף, כמו לחזק את דבריהם, וברקים מעופפים קרעו את מעבה החשכה לנזרים.

ודנקא עומר ומביט על אלה, אשר בעבורם השליך את נפשו כנגד וירא והגם עתה בחיתו מרף. רבים סבבוהו; ישר וחניניה לא הכיר אף בפני אחד מהם. אז סערה נפשו עד למאד ולכו כים נגרש על עמו המכה בעורו. אך מרחמיו, אשר נכמרו לעמו הנדכה שבעה חמתו. הוא אהב אהבה נצחה את האנשים האלה, וידע כי בהעדרו יאכדו לנצח. ושוב התעורר בנפשו פנימה הפץ עז להצילם ולהדריכם בדרך ישרה, אז הפיצו עיניו אש פלדות. כראותם זאת, ויאמרו כי בערה בו אש החמה ויקרבו איש אל אחיו, למען לכדו ולהכותו נפש. ויכן דנקא. לרעם ועיניו האירו עוד יותר, כי דאגתו לעמו כמעט קרעה את לבו.

מהעולם הציוני

הלא טובה היתה הממלכה השפלה היא אף מן האכזריות, שאנו יגיעים עתה להשיגה בכליון עינים. (המשך יבא) המליץ.

מכתב לאחינו המזרחים.

משל הקרמוני אומר: אם שומה אחד יזרוק אבן לנינה, לא יוכלו למצאו עשרה אנשי בינה. הנסיון הורה לדאבון לבנו שהחכם הגדול אשר נסה את כחו לסקל את הגינה אבר בעבודתו את חייו. שומה אחד זרק מלה אחת כלפי העם והמלה הארורה הזאת, "אוגנדה" שמה: היא החריבה את אחדותנו, היא הרגה מנהיגנו, ועדיין היא מוקדת בנו תחת השם "ארציות". מהחלה לא היו רק שתי בתות: ציונים מדינים וציונים קולטורים, לאמר תלמידיו אחד העם, אחר העם הזה, אשר רבש לו מסלה בלבות בני הנעורים, המציא שמת כבר ראש, לאמר: ראית כל דבר בעד משקפים פלוס'פים, בדיוק יותר סוציאליזם (*). הוא ותלמידיו הכניסו צרת השלילה לתוך מחננו והם יראו בזה את שליחתם, לעכב ולבטל כל דבר ממשוי' אבל למרות כל עמלם לא הצליח בידם להרוס את תנועתנו עד הכנסיה הששית, אם כי יסדו להם כבר קודם לזה מפלגה המונית מבעלי צד השמאל. אז עלתה בידם להסתפח במחנה "ציוני ציון" מתנגדי אוגנדה, ולערבב את הרעות ולצודר המימי דרך. ובאמת יש בקרבם אנשים, שמגמהם רק לכטל היהדות והציונות המעשית. ועתה יש לנו כתות הרבה: אנגרים, ארציים, ציוני ציון, ציונים סתם וכו', עד שלא יבין איש את שפה דעתו ואנחנו דואים אנשים רחוקים זה מזה בדעותיהם. בחכמתם, נמוסם, וכו' מתאחרים למפלגה אחת ולוחמים נגד אחיהם הקרובים להם בכל דבר ואין ביניהם רק שנוי השם בלבד. אוסישקין, הצורך הגדול של בעלי השלילה, הכרח להשלים ולהשתתף עמהם בעת צרה, להציל את ציון וכטוהו עשו הרבה. מי גרם כל זה? הלא מנהיגינו המזרחים, אשר לא אבו לומר פעם אחת "לאו"? חטא גדול חטאו בזה, בי הראו לדעה, שיש צרך בבעלי השלילה, ובי צריכים אנחנו להתרסס וכי אין לדחותה מן המחנה, אם כי ידע לנו מהם. ענוהותו של ר' זכריה בן אבקיולום ההריבה את ביתנו וכו'. ענותתו של הגאון ריינס, אשר לא נועז להתנגד להנהגה הרשמית, ולהחזיק ברכן הממשלה בשעת הכשר, גרמה להשתכללות השמאלים. הבכיה אשר ככו בני השלילה באותה הלילה גרמה בכיה לדורות. אבל לא נבכה את העבר, עלינו רק לדאוג על העתיד. ציוני ציון, אשר חלק גדול מהם, אויבי היהדות הרתית, עשו שלום עם המנהיגים הרשמים, המה ינהגו עתה הנהגה בפי חצצם... ומה יאמרו לזה היהודים הנאמנים לדת, אשר עוד לא הצליח בידנו למשכב אלינו? הלא כל עבודת הציונות בכלל ושל המזרחים בפרט יעלה בהתו. הלא באמת אין לנו אף חלק קטן מן רבבות היהודים בתוך מחננו, ומה נענה ליום הדין הגדול, אשר בו יביאו כל מעשינו במשפט?

לבן אחתנו אליכם מנהיגי "המזרח", לקרוא בלי הרף: ציוני ציון אנחנו, כי זה רצון שלומי אמוני ישראל, אשר אנחנו שליחיהם, ולא נבחר באיש עד אשר יתחייב בפירושו, שלא ימה מן הדרך, אשר סלל לו בית ישראל ואשר לא יוליכם שולל במדבר אפריקא או במדברות אחרות. כן הובהכם לדבר?

צריכים אהם להשתדל, שיבחרו לועד הפועל אנשים, שלבם לא זר לפחות לתורת ישראל והיודעים את היהדות מהמקור ולא ככלי שני והיו שבים בקרב עם ועב"פ יטנה עמהם ראש המזרחי דוקא. ד"ר יוסף מנהם זינרייך.

יצא לקראתם וישכר להם מלון ללון הלילה וישתדל בערב להזייל להם את מחור הכרטיסים במסה"ב הצפונת עד החצי כמו לפועלים. הפליטים מביעים לו ולקהלת קראקא את תורתם בזה.

קראקא. בישיבת מועצת הקהלה בשבוע הזה קרא היושב בראש, הנשיא ד"ר שמואל טילעס, לפני הפירנסים את מכתב הפרופסור היהודי ד"ר לנאן שמערנבאך מן האוניברסיטה בקראקא, שבו הודיע את הקהלה, כי הקיסר הואיל למנותו לחבר מועצת בת-הספר למדינת גליציה בהור בא-כח היהודים במוסד רב הערך הזה, והוא מוצא לנחוץ, לפנות בבקשה אל שתי הקהלות הגדולות, לבנו וקראקא, להסכים ולסערו בעצה, למען ידע מה לדרוש בשם היהודים מאת מועצת בתי-הספר, מה חסר להם וישתדל בכל יכלתו לתקן. מועצת הקהלה החליטה, לקבוע אנקטה של חברי מחלקת הדת, אשר במועצת הקהל, בצרוף כל מורי הדת בעירנו והם יועצו ע"ד דרישות היהודים, להציע לפני מועצת בתי-הספר, הפרופסור שמערנבאך. הפרופסור שמערנבאך הוא החבר היהודי הראשון במועצת בתי-הספר. בעוד שבכל הארצות מובן הרבר מאליו, שבמועצת בתי-הספר מגיע מקום גם ליהודים, כי גם להם, עכ"פ השביל מהם המיוחדת, אינמרים במועצת הזאת — הנה בגליציה לא היה ליהודים כל בא-כח שם, ולא משנאת מושלי המדינה, כי-אם משנאת רוב הרבנים תופשי התורה את כל רבבות בני הנעורים המזרחים כב"ס בלויים. אם להם — לאדירי הדת — אין חפץ בחזק הדת ויריעת היהדות של תלמידים עכרים, למי איפא יש חפץ? הן ההגמונים הנוצרים ומנהלי המדינה הנוצרים לא ידאגו לזה. תוצאות הרבר מעצבים ומרגיזים מאד. ידענו מורי דת בגליציה הדורכים ברגל גאיה וכו' את כל קדשי בני ישראל בפרהסיא; ידענו מורי דת שאין להם ידיעה כל שתיא בתורה ובשפת עבר; ידענו מורי דת המדמים, כי כל מוסד מורי הדת לא נתקן רק להבין מקור הכנסה צדדית להם והם מקילים במלאכת שמים ועושים עבודתם רמיה, תחת שעה אחת בשבוע שנקבעה, כמרה ועומה, בכל מחלקה בכל בתי-הספר ללמד הדת היהודית, ימעיזו מהם מעל מדעת עצמם, מאין משגיח עליהם, וראו יורו אף שעה אחת בחדש, באמתלאות שונות מנוחיות, כהתלמידים הגרויעים שבגרויעים, יצטדקו בכל שבוע וככל יום כי לא יוכלו למלאות חובתם היום והתלמידים ישמחו על זה ומנהלי בתי-הספר הנוצרים לא ישימי לב ורבנינו — אוי לאותה בושה! — גם הם יעלימו עיניהם כשמחים על איד, כאימר: כן יפה להם, לרשעים, יהיו גוים נמורים! ואין התמימים האלה יודעים, כי עוד מעט ותלמידיו בתי-הספר יהיו כל בני ישראל, התלמידים הולכים ומתדברים משנה לשנה ומי זה ערב להם, כי בני בניהם לא יבאו לירי בך? — עתה יש לנו עכ"פ בא-כח אחר במועצת בתי-הספר והבחירה עלתה יפה לפי המצב, כי הן רבנינו הגדולים לא יוכלו לקבל משה כזאת, מחסר ידיעה בשפת המדינה, הקנדרים, שעלו במחשבה להציעם לפני הקיסר, אשרינו שלא נתמנו, כי הם מן המתבוללים הקיצונים. והפרופסור שמערנבאך הוא ממשפחה בעלי בתים הגונים וישרים, משכילים עברים בגליציה ושמו לבד היא לנו ערובה נאמנה, כי ידע את החובה שהוטלה עליו. הננו מברכים אותו בזה למישרתו הנכבדה. על אנשי האנקטה להעירו, כי ישגיח, שלא ימנו מהיום והלאה מורי-דת המבישים על משרתם כעל הכנסה קלה ולא מורי-דת, שאין להם דבר עם הדת ועם התורה, כי אם אנשים בני תורה ושומרי דת ואשר לא ימעלו במלאכה הקדש, לגזול שעות בודון לצרכם הפרטי.

בישיבה הזאת הציע הפירנס חבר הוה"פ הציוני ד"ר גאלדוואסער, כי ביום פסירת הד"ר הרצ"ל יערכו יאהרצייט בבית-ב"ב הישן וכי בשעת פתיחה הקנרס הציוני השביעי בבול ישלח נשיא הקהלה שמה מלגרמה של ברכה בשם קהלת קראקא. ההצעה הראשונה נדחתה בטעם, כי בבית-ב"ב הישן אין עורכים שום יא"צ אפילו לגדולי קדמונינו וגאינינו ע"פ מנהג מני קדם. ואין לעשות עתה את ה"יא"צ הזאת יוצאה מן הכלל, פן יעורר הדבר קטרוג גדול. אך ההצעה השנית, שתמכוה גם הציונים הפירנס ה' מענדל פאס והפירנס ה' סיני פעלץ, התקבלה ברוב דעות. בדבר ההצעה הראשונה קבלו עליהם הפירנסים, שהם גם מראשי ביה"כ"לנאורים, לעשות שם אזכרה לד"ר הרצ"ל. — נשיא הקהלה הודיע, כי עתה יתקנו הקלקור שהיה בבית-ב"ב הישן של הנאונים, שהיה במקום אחד רק גדר קרשים וכל תועבה נעשה שם. על זה כתב העיר "המצפה" לפני שנה, גם נקבע סך שלש מאות כתר, לעשות באר הדישה בבית המטכיים לאזיזים בבנינים האלה יעסק הפירנס ה' יוסף גאלדוואסער. הפירנס ד"ר לאקס הודיע ע"ד ענין מם האקויוואלאצ' שהושם על בניני הקהלה. הד"ר לאקס עמל הרבה

הסתדרות "המזרחי" בגליציה. מודיעים אנחנו לאגודות המזרחיות ולחברים הבודדים בגליציה ובקובינה. כי נתכונן ועד ארצי מזרחי לארצות גליציה ובקובינה בעיר קולומיא, ועל האגודות והחברים הבודדים, אשר דבר להם אל ההנהגה המזרחית יואילו מעתה לפנות אל הועד הארצי הנ"ל. חברי ועד הארצי הם: הרב הגאון המפורסם מר יעקב תאומים ראש ב"ד בקולומיא, האדונים הנכבדים מר אהרן כהן, מר יעקב בייזראף, מר ליבל אסער. ועמטער והסופר הנכבד מר יהושע פארענהעכט, כלם בקולומיא. עליהם כחבר ועד המרכז עומד הרב הגאון הגדול המפורסם מר גדליה שמעלקים אב"ד בקולומיא. כתבת הועד היא: O. Fadenhecht, Kofomyja. הלשכה הראשית בפס"מ עומדת על משמרתה ותשיב גם עתה לושאליה דבר ומגמת הלשכה היא לבקש את האגודות והחברים הבודדים, להודיע אדרכתם אל הסתדרות המזרחי ומספר החברים וכן גם מצב המזרחי במקום שבתם לועד הארצי. למען ידע את מצב המזרחי בארצות ההן וידע לסדר את עניני המזרחי ומכפילים הננו בקשתנו זאת, לבלתי יתשלחו חברינו בדבר הנחוץ הזה, כי בלעדיו אין סדר, ובלי סדר אין כל עבודה תמה ומתקנה.

אחים. הנה כלכם ידעתם מה רע ומר גורל עמנו בארצות הגולה מאז, וכי המצב הזה הולך הלך ורע מיום ליום ומגיע עד ל"אפס עצור ועזוב", כלכם ידעתם, כי ארצנו הולכת ועוברת לרשות עמים זרים ותספיים יותר ויותר, כלכם ידעתם, כי תורתנו הולכת ונשכחת מפי בנינו מיום ליום והרבה מהמועז המחזיק ביחדות אינם רבקים בה ורק משום בושה או משעמים אחרים מחזיקים בה בגלוי, כל קרשינו נאכלים בכל פה, הננו נטמעים ונבלעים מאחרים ואין אנו עומדים על נפשנו וקנינינו, אין אנו מראים כל אות התנגדות והתקוממות לזאת. האמנם מתה הרגשתנו? ! או החבינו בסנורים לאמר שלום ואין שדום. צאו וראו מה ביננו לבין חמנו, מה המה עושים לעמם וארצם ותרבותם הם ומה אנחנו עושים לתרבותנו, עמנו וארצנו! ראו וידעתם, כי כמעט אין אנו עושים מאומה, הבישו וראיתם את התהום הגדול הפרוש לפנינו, נצח ישראל לא יכזב, כהבטחות נביאינו בשם ה'; אבל אין לסמוך על נסים ולשבת בחנופ ידים, אין אנו בני חורין להפטר מעבודת העם. כמו שאין אנו פטורים מעבוד לנפשנו ופירנסתנו. הבישו אחים, זכרו, התאושישו! הנה בעזר ה' צלחה בידנו לכינן ועד ארצי גם בארץ מושבכם. והאנשים אנשי שם ולב, הנכונים לעבד עבודת הקדש, עבודת הציונות המזרחית. אבל בלי עזרה ועבודה מצדכם יבצר מירי המעשים לעשות תשיה. כי העבודה גדולה וכבדה וצריכה לעזרת רבים. תקותנו תעודדנו, כי דברינו אלה ימצאו מסלות בלבכם ומחרתם להקים דברינו.

וכתקיתנו זאת הננו חותמים באהבת אחים וככ"צ. הלשכה. נורדאו ממאן להבחר. נורדאו הודיע את הועד הפועל הציוני, כי לא יסבל את בחירתו לועד המנהל את התנועה הציונית, אף שכבר הבטיח לקבל. נורדאו הוא איש ישר ורואה את הנולד. הוא יודע, כי בחירתו תזיק הרבה לתנועה הציונית. ותהיה לנו לאבן נגף כל הימים ולחוב ביד שונאינו ובאהבתו את עמו נסוג אחור לכל יקטל את העתיד מפני צורך שעה.

מכתבים מערי המדינה

קראקא. ביום ג' שבוע זה הגיעה מלגרמה אל ראשי קהלתנו מאת הרב דר. דאזענפעלד במשרנוביץ, כי חמשים יהודים מפליטי רוסיא יעברו דרך עירנו, בכסף אין מחסר להם והם צריכים רק לעצה ולעזרה בתור זרים. משנה נשיא קהלתנו ה' אברהם מרגליות

(*) אחד העם הוא תלמיד קונט. כידוע הלך קונט את דברו ומו העולם לשלש תקופות: התקופה האי התקופה האלוקית התקופה ה' הפילוסופית הני הסוציאליזם או אונדוסטוצ'לית במקום שפסק קונט התחיל "אחר העם", כי גם לפניו נחשבות התקופות הראשונות למעותים אך פליאה בעיני, בעוד אשר קונט רבו כנה את עצמו פויטיוויסט, אחד העם הוא מבעלי השלילה והספקות, אם כי מצד אחר הוא דוגמטיקי גדול.

השפה הזאת קלה מן הוולגארים הידוע. במגנרם ישתתף גם מציא השפה ד"ר זאמענהאף (יהודי) מווארשא. המניסטר הא"י באמריקה מת המניסטר לענינו חוץ האי. הוא היה אחר מגדולי חכמי המדינות בזמנו וקודו נשמע בכל חצרות המושלים. הוא עזר הרבה לעשות את ממשלת אמריקה לאחד הכחות האדירים המניעים כל מדרי העולם בדור הזה. בצדקו מצא האי א"ע מחויב בתור מנהל הפוליטיקה של ממלכה אדירה לערוך מתאות בדרך רשמי נגד רשעת רומניא בגזרות הרעות לפני שנים אחדות ונגד רשעת רומניא אחרי הזכב בקיישינוב. ודבריו עשו רשע, כי שתי הממלכות עמלו אחרי דבריו הנמצים לתקן מעשיהם עכ"פ למראית עין.

אי עולה ויורד. לפני איזו חדשים עלה אי חדש בים יפן מתוך הים כמקום שלא היה מעולם יבשה, עתה שופע תאי מעט מעט ועוד מעט ואיננו גדל האי היה בתחלה כשלוש פרסאות בהקפו.

הרב הצדיק ר' שלמה האלברשטאם ז"ל. כליל ג' שבוע זה נפטר במקום הרפואה נוי י"ה באש-כנו הרה"צ הנודע ר' שלמה האלברשטאם מכאבוב, נכד הגאון הצדיק ר' חיים האלברשטאם מסאנדן. אביו הרב ר' מאיר נתן נפצי בנעוריו והוא היה חתן הרה"צ ר' אליעזר מדויקוב. הרה"צ מכאבוב היה בשנים האחרונות המנהל היחיד של החסידים בגליציה המערבית וכשרון מנהל גדול היה לו. מלבד תורתו כאחד הגאונים המצוינים היה מצוין בשכלו הישר ורכים נהנו מעצתו הישרה, תשע שנים היה מכוין שכתו ככאבוב. לפני זה היה משכנו בווישניץ אצל באבניא ושם היה מנהל ישיבה גדולה של כמה מאות תלמידים, שכלכלם לא רק בתורה, כי-אם גם בלחם ובכל צרכיהם. בן נ"ח שנה היה. אברה שאין לה תמורה אכרו החסידים במוחו. — ביום ה' שבוע זה הוכא גוף הנפטר מפראנספורט במסע כבוד מיוחד, מאות אנשים ממעריציו באו עמו ויולוכוהו לכאבוב. תנצב"ה.

Postep. בשם הזה יסרה מערכת הגלגלס נארארו הוצאת ספרים בוויל כעין אלה של ה"מאה השחורה" ברוסיא, לזכות את ההמון הפילני בדעות רמות ונשאות של אייזעמטענער, ראחליני, שניידער, פיסלער ופרושעי וואן. עתה הוציאה שנית את הזכרת "סודות היהודים" והיא מרכיבה מודעות בכל רחובות היהודים בקראקא, למען רכוש סונים יהודים. הנו מזוהרים בזה את צוררינו, לכלתי קנות את החבורות. לתמוך בזה את ידי צוררינו. שווי הזכיות באוסטריא. צירי מועצת הממלכה בריימר, אפנער, שטרויכער וצירים סוציאליסטים ערכו אינטרפלציא אל המניסטר לחנוך על אדות תהלוכות מועצת החנוך בגליציה הממאן למנות מורים יהודים בבתי-הספר. כמה ב"ס סגורים מאין מורים בב"ס, רבים מקימים מורים שאין להם תעודות מורים כלל ובכ"ז אין מקימים מורים יהודים. תחת האינטרפלציא לא היו חתומים הצירים היהודים מנדיציא ולא הגואל החוס מקראקא אינגץ דאשינסקי, אף שיתר חבריו חתמו.

אספה פוליטית בביהב"נ. במינסק התאספו חמשת אלפים יהודים בביהב"נ, דהועץ על אדות יחס היהודים למועצת הממלכה העתידה להכין. שומרים כתר את ביהב"נ, אך המנוחה לא הופרה והנאספים נפרדו בשלוש. משיח חדש. בזמננו, תוספת הראליות אין מזל למשיחי שפר. בימי סדם קמו הרבה משיחים וכלם העירו תנועה משיחית גדולה או קטנה. היום אין משיחים מעירים רק מגור ראש וחמלה. ומשיחים קמו בדור הזה הרבה, שכבר סבבו בכל מושבות ישראל ויחלקו חכרות מבישרות ישועה וירשו דרשות — ואין הצלחה להם. משיח אחד בזה לא נודע בתפיצות ישראל רק ליחודי סוללה. שמו בנימין וועכסלער מירושלם. לפני שנים אחדות הוציא ספר קטן המכיל חלומות, שחלם עם פתרוניהם על גאולה קרובה. כח הדמיון של האיש הזה חזק מאד ואלו ידע להשתמש בו כראוי היה אולי אדם גדול וזכיר באמת.

אך האיש יושב בירושלם בין בשלמים נכערים מדעת והוא מרמז שהעולם עדיין עימד בימי ר' שלמה מולכו או שבת צבי, ובכן היה בעל החלומות למשיח והוא כותב מכתבים בתור משיח אלקי יעקב אל כל מלכי הממלכות האדירות. אהנו סבלנו מאני העתם המכתבים

ומרווח וגם שום ספר ללמוד לא מצאתי שם. — מאד התפלאתי על המראה. שאלתי את פי "היושבים" ויענינו, כי אין רוח הצדיק נוחה, שילמדו היושבים דוקא בהקליון פנימה. ספרי למוד עומדים ומנוחים בביאה (פאליש) ושם יובל כל איש להנות וללמוד. אמנם בביאה זו ראיתי על הקיר ציורים משוחים בששר עשויים ע"י אומן מובהק ציר אקאדעמי מארעסא. בהציורים הברתי אמנם רוח אמנות הרבה, אבל מורה אני שאין בהם שום רמז וסמן של יהדות וראויים להיות למופת אפילו במירת שרים וקקסאות, אבל בשום אופן אין מקומם בביהמ"ד או בקליון של יראים ואדוקים. התבוננתי אל הלשכאות והחררים מקום מושב הצדיק וב"ב פנימה, והנה עליות מרווחים לא השבע עין לראות יפי הרהמים וכל טיב אסון אירופה. אמנם כל יקר ראתה עיני, אבל איפוא הזכר ליהדות? צא ובקש! ולולא ידעתי מראש, כי פה משכן כבודו של רבי וצדיק ולא פגשתי בחדר מגורה כסף של שבת ערוכות (כי אותו היום היה יום ו' ע"ש). כי אז דמית, שאני עומד בחדרי שרים ומשפטים משרי אוה"ע. ואפילו מתוך "האינטערסאנטעם בלאטט", שמצאתי מינח על שלחן קטן של שיש בחדר הרבי או הרבנית לא הייתי מכיר בלום!

מ"ע "השבועי לכלל היהדות" כוון מצדיק את מעשי המנוח רומשילד ע"ד עזבונו הגדול לחולים "כלי הברל דת" ובתוך כדי דבור הוא מורה שהבני-בלי שם לא יהנו מקום לחולי ישראל — ולכסות את פתירותיו הוא מציע הצעות מחוכמות, אבל לא אוכל לרדת על בורים. — היינו דאמרי אינשי: "וואש מיר רען פערץ אונד מאך איהן ניכט נאסס". פכ"ג.

קולומביא. בעברי בקולומביא בקרתי את ביה"ס העברי לנערות "שפה חיה", העומדת תחת הנהגת הפרגונ המצוין טרויסמאן פישבאך. משתאה ומשתומם עמדתי בראותי ארבעים נערות מדברות עברית כמו בשפה חיה ולומדות בחשק רב כדעתן, כי היא שפת ענו. ראש הועד של ביה"ס הוא הסופר העברי מר יהושע פארענהעכט. ועמו מר קלמן ווייטץ. מר יעקב סאקאל. בשם "המצפה" אביע בזה תודתי והכרתתי לעוסקים בזה. נ. האף.

ווין בלכת הפרופסור היהודי, הארעינמאליסם הידוע, יועץ החצר ר"ד דור צכי מילער בערב יום ה' שעבר ברחוב אלוער דחפהו בעל עגלה ארצה והסוסים דהרו על קרקרו. הפרופסור נפל למשכב. A. B. W.

מקורב ומרחוק.

השרב. זו השנה השנית, שכל יושבי אירופה סובלים שרב נורא בקיץ. החום בערים עולה עד יותר מארבעים מעלות צלזיון, כני אדם נופלים בחוצות וגועים מן השרב. ובשרב כזה היה טיב בעיני המאיר לאגמיש בפאלא על שפת ים אדרעי, להוליך את גדרו להתחנך. ארבעה מאנשיו נפלו מתים ושבע סאות התעלפו. האנשים ירו עליו להמיתו ויהמיתו את המזגה. כפרלמנט יעצו את הממשלה, לשלוח את המאיר הזה לרוסיא.

אוכלי אדם באונגריא. בעיר יאסבערני באונגריא נתפשו עשרים צוענים באשמה. כי גנבו ילדים כדרכם. בתחלה רמו, כי צריכים הם לילדים האכה למען חנכם לפשוט יד לכל עובר אך כל החפוש אחרי הילדים היה לריע. עתה גלו השומרים. כי הצוענים המיתו את הילדים ויאכלו בשרם. עתה כבר הורו קצתם, כי אכלו בשר שמונה עשר ילדים.

על פתחה של גדינס. גהינס פתוחה תחת השלמון הרוסי, בגלל רשעתו, כבר ירד שמה כל כבודו והרוו, כחו ונכורתו והוא עורנו עומד במדרו, לדכאות עמי, לגזול משפט ולרוצץ רלים. בימי ממשלת מירסקי חונן הצאר את העם חפיני וישב לו את חרות, שגול ממנו. עתה אין לצאר מה לעשות רק לשוב ולגזול מיד הפינים את האוטונומיה ולחכר את צבאם עם צבא פטרבורג. כי כן גזרה חכמתו... שופת עספעראנטו. בראשית חדש אוגוסט היה בצרפת קנגרם שד בעלי שפת עספעראנטו, המשתדלים לעשות את השפה העשויה הזאת לשפת כל העמים.

חנם, לפדוק עול המם עכ"פ מעל בית החולים היהודי, שהוא פטור מכל מס. כדירקציא של הפיננץ כלכוב דחו את בקשת הקהלה. עתה פנה אל הבניסטריום בדבר הזה. גם הוטל מס על הכנסות פקידו הקהלה ולא רק מהיום, כי אם גם למפרע. הד"ר לאקס פנה אל הדירקציא לפטור בדרך חנינה את הפקידים מן המס שכבר נאכל ואין להם לשלם מס משנים שעברו. קראקא. בשבוע הזה היתה בחינת התלמידים בבניה"ס העברי, שיסרה חברת "ציון" פה. הוציאה הבחינה היו יפות להפליא. בשני חדשים למדו התלמידים מהמחלקה השניה כמעט את כל הדקדוק העברי ויענו עברית על כל השאלות שנשאלו. אבות התלמידים נוכחו, כי מה שלא יעשו התלמידים בכמה שנים עשה ביה"ס הזה, שנוסד לנסיון, בשני חדשים. תורה לועד הח' "ציון" ולהמורים המומחים ה' וואלקאווסקי וה' דרייבלאט, שלא חשכו עמל מנפשמ, להורות דרך בעירנו כחונך עושה פרי ומביא תועלת כזה. א"ה.

סאנדן החדשה: אחרי קטמות ומהומות, שהרגינו את עירנו זה כשתי שנים בדבר הרבנות והפרנסים, שקמה עירנו בשבוע שעבר, כי שר המחוז במל את מועצת הקהלה וימן את הזקן מר יחזקאל לאנדא לקומיסר של הממשלה לנהל את הקהלה ואתו שמונה אנשים ליועציו. כפלגה ראשי הקהל הקודמים נצחו בזה וראש האפויזיציא ד"ר קארל ראווייד ערך מחאה על זה. ההנהגה הזמנית תשלוט רק י"ר יום ואח"כ תהיה בחירת ראשי הקהלה. אברהם טיש.

פרעמישלא. דמונסטריא של סוציאליסטים היתה בעירנו ביום א' שעבר, אנשי צבא מזוינים מהלכים בחוצות כל היום ובל הלילה, כמו במצב המצור. סבת הדבר היא, כי שוטר הבה נער יהודי. בשבת שעברה עבר הנער ברחוב קאשטשושקא וכלכו אחריו. והנה צורה הבלבים משליך חבלו על הבלב לצידו. הנער לא נתן לצוד כלכו ותהי מריבה ביניהם ויבא שוטר ויעש שלום, כהבותו את הנער כחרבו על ראשו עד שנפל חלל. יר"פ.

מאשצ'יסקא. בעיר ס' ווישניא הסמוכה לפה נסעו שני יהודים עניים אל כפר, לקנות שחת לכהמתם. בכסף מלא שלמו וישובו. על אם הדרך דלק אחריהם נוצרי רוכב על סוס וישגם ויתן עליהם בקול עז: מאין לקחתם השחת? הלא גנבתם! מהרו והנו לי את הסוס. היהודים אף שהיו שנים לא שלחו בו יד, כי-אם ענו, כי קנו את השחת מיד פקיד היער. ומרחוק נשמע קול אכר נבור: אל תעזב את היהודים! חכה לי! גם כל אכרי הכפר התאספו ובקול: הכו ביהודים! חלקו בלם מלהומות ליהודים. שניהם שוכבים על ערש דווי. העגלה והסוס נפלו כירי הרודפים. ובל זאת עוד לא די. העגלה והסוס הושבו בירי שליח, שהתרה ביהודים: אם תחשו מוטב ואם תגישו הדבר למשפט דמכם בראשיכם! נפתלי זיענעל.

גראדעק. (אצל לבוב). מורה עברי, ספר מרוסיא בא לעירנו ויבקש לו שעורים ללמד עברית. החסידים, המרגישים בכל רוסי "ציוניסמ", הלשינו עליו אצל הרשוה כהעידם עליו עדות שקר ופקודה נהנה לשוטרים לחפש אחריו. האורח התחבא ובכך הלכו הבחורים תלמידיו עמו אל שר המחוז ויספרו לו את הנעשה. הפקידים השחוממו על מעשי המלשנים. יהודי הנמלט מפני חרב אויביו ובא לאחיו העיבים, ללמד בניהם עברית והם מלשנים עליו, כי גנב ופושע הוא, למען מסרו ביר רודפיו, למות בחרב. כזאת לא נשמעה בכל אומה ולשון. הקומיסר הכיר צרקהו ויתן לו רשיון לגור בעיר בכל אות נפשו ופני המוסרים חפו. והחסידים האלה אומרים שלש פעמים ביום "ולמלשנים אל תהי תקוה" ועומדים כאשר יקראו בתורה "לא תענה כרעך עד שקר". . . שצ"ו.

לבוב. מנהלי ביהב"נ ב"רחוב סיקסטוסקא" ונבאו פה היושבים ומתיעצים בלי הרף בכבר ראש איך לבנות את מוסדם בשם עברי, כי ס"ף סוף אין מן הנמוס להניח את שם המוסד הנכרי, כמו שהוא. אעפ"י שמתנצלים הם, שגם ביהב"נ כ"תוך העיר" ו"בחוץ לעיר" אינם נקראים עד היום בשם עברי. — מלבד זה ישנם עוד דברים כנו, אשר אין בנקל ב"ב לעבור עליהם, כי הלא המגלה שהונחה לזכרון עולם במעבה האדמה בשעת בנין ביהב"נ כהובנה פנים ואחור ע"ש "סיקסטוסקא", ונמצא שכנקל יצטחו מזה סתירה וערכוב הפרשיות. עורני משתאה על המראה המוזר הזה והנה הירוח נשאנו אל הקליון רבתי של הרב הצדיק בק"ק הוסיאמי! ושם ראיתי בנין הקליון בנוי לתלפיות במשטר וסדר עפ"י המורה האחרונה שבאחרונים, נחמד למראה באמת; אבל אין רמז של יהדות בהקליון פנימה. בימה בתוך האולם לא ראיתי, רק כר נרחב

אתרוגים לולבים והדסים

הנני מתכבד להודיע, כי גם בשנה הזאת קבלתי עלי את מסחר האתרוגים והלני להעיר, כי מפני שהקדמתי לכא במ"מ כאופנים טובים עם סוחרי אתרוגים מפארא ויפו (לא מארץ יוון) יש לאל ידי להפיק רצון קוני הנכבדים בשנה זו, גם בסחורה מעולה וגם להתחרות עם כל הסוחרים בהורדת המחיר, יותר מאשר עד כה. כל הרוצה לקנות אתרוגים טובים מהקציר הראשון הן בהארט או בדעטאיל יפנה על פי הכתובה

IGNATZ RATH via Bocacio 3 TRIEST.

אכטונג! **נייא!!! זענגערס שנעלל** אכטונג!

קוביהרעכנער

מיט 25 טאבעלדען

פיר דען געשעפטס־פערקעהר זאמט פרייז־בערעכנער

פראקטישער לעהרנאנג

דאס קוביק־רעכנען

אויף איינע לייכטספאלביע מעטהאדע

אהנע צוהילפע איינעם לעהרערס גרינדליך צו ערלערנען.

פרייז 1 קראנע.

Verlag von
Amkraut & Freund, Buchhandlung
Przemysl, (Galizien).

בשר "אָ כָ אַ ר" בשר

איין פארשטענדיגער ערזאמץ פיר בוטמער אונד שמאלץ, האט דאס אויס־זעהען וויא נאטורבוטמער.

שמעלצט ניכט אין גרעסטען היטצען דעם האָבזאממערס. האלטבאר וויא אים שטרענגסטער ווינטער.

אין יעדער קיבע אונגענטבעהרליך צום קאכען, בראמען עט באקען. אונד וועגען זיינער ווייבען בעשאפפעהנייט אויך אויף בראד שמרייבבאר.

ענטהעלט קיינע מייערישע סובסטאנצען אונד איזט בשר אפילו למהדרין. איזט בילליג, איין האלבעס קילא פאקעט קאסטעט נור 80 העללער, האַלט זיך לאנגע, ווירד ניכט דאנציג. וויר זינד אויך מיט הבשר פאן היעזיגע דאבינער הרה"ג הר"ר נפתלי האלבערשטאמס פערזעהען.

וועד שטרענג בשר געניסען ווילל פערלאנגע אונזערע פפלאנצען־בוטמער מיט מארקע **"אכאטאל"**. ען גראסיסטען געוואָהרען וויר ראבאטמ. **Ochotnicki & Apter, Chrzanów (Galizien).**

„DIE WELT“
ALS TAGBLATT.

Während des heurigen Zionisten-Kongresses, in der Zeit vom 27 Juli bis 2 August a. c. wird in Basel

„Die Welt“ Das Zentralorgan der Zionistischen Bewegung

als Tagblatt erscheinen.

Jeder Jude, dem daran liegt, sich über die mit grösster Spannung erwartete Kongressverhandlung zu informieren, abonniere die **Separat-Ausgabe**.

Abonnements á K. 2.50 werden entgegengenommen bis spätestens 10 Juli durch

die Administration
Wien IX. Türkenstrasse 9.

האנקורז

דיא איזראעליטישע קולטוסגעמיינדע אין ראדאוויץ — בוקאווינא — זוכט איינען חזן מיטב נגן לכהכ"ג הגדול. דערזעלבע מוסס צייגניססע פֿאם ארטאָדאָקסען ראבבינער בעזיטצען איבער זיינען מאראלישען לעבענסוואַנערל.

געהאלט 1000 קראנען יעהרליך עקסטרא געבענפֿערדיענסטע, דיא משוררים ווערדען דעם חזן זייטענס דער סינאָגאָגענפֿערזוואַטונג בייגע־שטעללט ווערדען.

רעפֿלעקטאנטען האבען איהרע געזוכע זאמט צייגניססע לענגסטענס ביז צום 1-טען אויגוסט 1905 צו איבעררייכען.

צום פראָבע־פֿאַרטראַג ווירד יעדער צוגעלאססען, יעדאך ווערדען דיא שפעזען נור דעניעניגען פֿערגיטעט וועלכער אקצעפטירט ווערדען ווירד.

Vom Vorstande der isr. Cultusgemeinde
Radautz der Cultusvorsteher **B. Turner.**

קאנקורס

צור בעזעטצונג דעם פאסטענס איינעם סעקרעטערס בייא דער איז־ראעליטישען קולטוסגעמיינדע אין ראדאוויץ מיט איינעם יאהרעסגעהאלטע פאן 800 קראנען, ווירד היעמיט דער קאנקורס אויסגעשריעבען.

בעווערבער אום דיעזען פאסטען האבען איהרע אן דען קולטוסראט געריכטעמען אייגענהענדיג געשריעבענע קאמפעמענצעזוכע אונטער נאכווייז דער בעפעהיגונג, פערנער איינעם אונבעשאלטענען פארלעבענס, דער עסטערייכישען שטאטסאנגעהעריגקייט, זאָוויא דער קענטניססע דער העברעאישען שפראכע אין ווארט אונד שריפט, אן דען קולטוספארשטאנד ביז 1 אויגוסט 1905 צו איבעררייכען.

Isr. Cultusgemeinde
Radautz im Juni 1905 der Cultusvorsteher.

מעין הישועה WYSOWA

עולה בערכו על יתר מקומות הרפואה אשר בגליציה, כאשר יעידו הרופאים היותר מומחים. שבעה מעינות נמצאים פה, שהם חיים לנפש נענה ושקוי לעצמות כל חולים במחלות פנימיות וחיצוניות, כמו חראנישע קאטהארהע, לונגען־שווינדזיכט, געדאָרמעליידען, בלוט־ארמוט, חראנישע געלענק־רהיימאטיסמוס, היפאבאנדיע אונד היסטעריע וכו' וכו'.

וויסאָוואַ מציינית גם באויר צח וטהור מאד, הכא מרוכסי הרים, אשר יסובבה וביער נפלא, שאין קץ ליפיו. בעלי מעין הישועה הזה יהודים הם והמקום נקי איפא ממחלת האנטיסמיטיסמוס, אשר יתענו בה חולים יהודים ברוב מקומות הרפואה.

סוד הנסיעה לוויסאָוואַ הוא: מקראקא דרך טארנוב—גריבוב, ומגליציה המזרחית דרך יאסלא—זאנארזשין וגארדיצע.

בתי המאכל בהכשר היותר גדול והבל במחיר שוה לכל נפש.

ניי איינגעריכטעטע קראקויער

כשרה דאמפזעלכווארען־פאבריק

מיט דער בעסטען טאדערנסטען מאשינע, ערצייגט שענע, פרימא סאלאמי וועראנזער, ברוסט, שינקען, קרענווירסטעל א. ז. וו. פערזעהען מיט הכשר של הרב הגאון דסה שליט"א, עמפזעהלט צו בילליגסטען פרייזען. אויף פערלאנגען ווירד פרייקוראנטע עט הכשר איינגעשיקט.

מנחם מענדל גלאזער.

Emanuel Glaser, Dampselchwarenfabrik
KRAKAU, Bożego-Ciała 8.

כמה חדש. Argent plague Chinasilber

גבר נודעו בקצוי ארץ ההלכות בית המסחר הגדול של הפירמא

F. Kapelusz, in Krakau, Autriche

אשר התחרה כטוב הסחורה ובמקחיה נגד כל בתי חרושת המעשה, שבבל ארצות תבל, מאז הוסדה בשנת תרכ"ה. וכל הנאים אתה בכרית המסחר יראו שבר מיב בעמלם. ואלה המקחים, אשר תשים לפני הסוחרים והרובלים: 1 זוג מנורות בגודל 28 צנטימטר 5 כתרים; 32 צנטימטר 5.70 כתרים; 36 צנטימטר 6.40 כתרים. כפות, מזלגות, סכינים חדים 1.10 ב', מחזין 1.10 ב', קערה לפירות גבוהה 2.30 ב', כוס לקידוש 1.40 ב', כוס לקידוש של בפה מ הור 5 ב', קנה בושם להבדלה 1.40 ב', כתר מזהב לספר הורה 18 ב', ציץ לס"ת 12 ב', יד לס"ת עם שרשרת 4 ב', מנורה לחנוכה, להשתמש בשמן או בשערה 4 ב', קערה לפסח 5 ב', בלי־גופה (Sucriers) 1.50 ב', בלי חמאה 1.50 ב' ועוד כלים בערך 1300 שונים למיניהם, שיש בהם להשתכר כעין יפה. המשלוח עפ"י נאכנאמה נגד דמי קדימה. דונמאות מצוירות ישולחו לכל דורש חפשי. בתב ולשון עברית לעכרים.

Du

wirst für die Hautpflege, speziell um Sommersprossen zu vertreiben und eine zarte Gesichtsfarbe zu erlangen, nie eine bessere u wirksamere medizinische Seife finden, als die allbewährte

Bergmann's Lilienmilchseife
(Marke: 2 Bergmänner)
von
Bergmann & Co., Tetschen a/E.
Vorrätig à Stück 80 Heller
in den meisten Apotheken, Droguerien Parfumerien und Friseurgeschäften.

**בשורת ספר חדש!
ס' תו חיים**

זה ספר תולדות (חיד"א) האדם הגדול בענקים, מלאים זיו ונוגה מפיקים, הן הן תולדותיו, הן הן גבורותיו מן חיים יוסף דוד אוולאי וצ"ל זה בא בקורתו, חבוריו וספרתו, מעשיו וצדקתו, מיום לידתו עד עת פקורתו, הכינה וגם חקרה ה"ר מנחם מאנדל קרענגיל מקראקא, בהמ"ס "שם הגדולים השלם". מחירו רק חצי כתר. על האדריס:

Emanuel Krengel, Krakau

גימנוזיום עברי.

בית הספר אשר לנו פה הקים לו מטרה נכבדה, לחבר חנוך גמור בכל מיני הלמוד של הגימנוזיום עם ידיעה עמוקה בתורה נ"ך, דקדוק, גמרא ומפרשים. התלמידים יחונבו ע"פ האמונה המסורה לנו. תלמידים מגליצא ומרוסיא, שאינם בקיאים בשפת אשכנז, מוכרחים להכנס פה למחלקת ההכנה לחדשים אחרים, להכין לגימנוזיום שלנו. מחיר הלמוד המעון והמוזנות לתלמיד אחד מן חמשים כתר ולמעלה לחדש. יתר הפרטים מודיע תמיד

Dr. M. Jung, Rabbiner
Ung. Brod. (Mähren).

Hotel Londres

Krakau, Stradom
Inhaber

SALOMON WASSERLAUF

גרעסמעס האמעל דער יודישען קויפמאנס-וועלט, נייא דענאווערט שענע צימער, גומע קיכע, שטרענג בשר, פיר זאמערסעזאן שענען נארמען איינגעריכטעט. פיר פרעמדע געסמע, וועלכע ערצ-מע ברויכען בעסמענס געאיינגעט. עמפפאהלען

צו בירדרינסמען פרייווען.

Wyd.: **Naftali Hof.**
S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer
Drukiem S. L. Deuschera w Podgórzu

Schicht-Seife
(Hirsch- oder Schlüsselseife)

Beste, ausgiebigste und deshalb billigste Seife.
Frei von allen schädlichen Beimengungen.

Ueberal zu haben.

Beim Einkauf achte man Besonders darauf, das jedes Stück Seife den Namen „Schicht“ und eine der Schutzmarken „Hirsch“ oder „Schlüssel“ trägt.

גערעגענהייטסמאג!

42 שטיק קלאריא זילבערשטעק 6 פל.

דורך גראסען קראך איינער לאנדאנער זילבער-פאבריק ווארדע באע אויפמארגט, פאלגענדע 42 שטיק קלאריא-זילבערשטעק א 6 פל. פער גאנצע גארניטור אויך אן פרייוואטארע צו פערקויפען. דאס מאטעריאל איזט גארנאמירט דורך אונד דורך ווייס, וועלכעס אין 20 יאהרען אונד ווייטער פאן עכמעס זילבער ניכט צו אונטערשיידען איזט. זאכע גארניטור קאסטעמע ביז יעצט מעהר אלס 3-מאל זאפיעל. דיא גארניטור ענטהעלט:

- 6 גאבעל אויס קלאריא-זילבער
- 6 לעפפעל " " "
- 6 מעסער מיט פייער ענגל. קלינגע
- 12 קאפפעלעפפעל אויס קלאריא-זילבער
- 6 דעסערטמעסער מיט פייער ענגל. קלינגע.
- 6 גאבעל " " "

דיעזע 42 שטיק צוזאמען קאסטען בלאס 6 פל. פערפליכטע מיך אויך פאללס ניכט בעוואונדערונגסווירדיג איזט, דען געזאחלמען בעטראג צו דע-שירינדען. פערזאנדט גענען פארהערענדונג דעס בעטראגעס אדער נאכנאהמע דורך אליינפערקויפער

Ch. Kapelus, Krakau.

Gesamt-Activen 153 Millionen Kronen   Versicherungsstand 463 Millionen Kronen

NEWYORKER GERMANIA

Lebens-Versicherungs-Gesellschaft

General-Agent: **Ascher Bannet, Krakau, Dietelsg. 49.**

Der ganze Reingewinn wird an die Versicherten verteilt. —
Dividenden-Bezug vom zweiten Versicherungsjahre ab.
Unanfechtbare Polizzen. — Kriegsversicherung ohne Zusatzprämie.
Agenten werden gegen gute Provision aufgenommen.

ביליץ אלקאהאלפרייע געטראנקע, פראנין הארטמאן וויען

K. Seidenfrau, Wieliczka

Dr. W. Lohmann, Berlin   Dr. Kayser, Dortmund
Dr. E. Lohmann, Halle

אונד אנדערן אייטא-טאמען אונד אונד עמפפאהלען
ביליץ אלקאהאלפרייע געטראנקע וואודדען אים יאהרע 1904
25 מיליאנען ליטער פערקויפט.

בעווערער אונד רעפלקטאמען, פיר איינצעלנע אדער מעהרערע בעצירקע, ווערדען אונטער בעזאנדערען בעדייניסען אויפגענאמען.
פראספעקטע אונד מוסטער אויף פערלאנגען גראמיס.

F. E. Bilz-Sanatorium-Dresden קאנטראללע דעס

כאך נראפענבערג
 דערמיט ערלויבט איר פיר דען פ. מ. קור-
 גאסמען אנצויינען, דאס איר איר 26 מאי 1904.
 אים באר נראפענבערג, אין דער עבען ניי רענאווער-
 מען ווילא, אויסמירא, איינע שטרענג כשרה דעס-
 מוראציאן מיט אללעס קאמפארט איינריכטע, פערבונדען
 מיט איינעס הערליכען נארמען. איר האבע איינע
 קראקוער שו"ס אנגעשעלט אונד קענען אויך
 המהרין מן המהרין זיך אויף מייע כשרה קיכע
 פערלאסען. פיר גומע אונד שטאקאפמע שפייזע
 בעסמעס געווארנט.
F. Grünbaum, Villa Austria, Gräfenberg
 (Oesterr. Schlesien).

פיר ברוכליידענדע

ראדיקאלע הילפע אהנע אפעראציאן.
פערלאנגען זיא גראמיס אונד פראנקא
דיא נייא ערשיענענע בראשיערע פאן
מ. פרייליך, ספעציאליסט פיר ברוכ-
ליידענדע אונד ערפינדער דער ק. ק. פאט.
באנדאווען, אין לעמבערג, גראדעצקא-
גאסע 35.

פרנסה בכבוד!

ימצא כל איש בכל מקום שהוא, כי יקנה
לבחניה אלמונים מזויפים (Corallen)
שאין להכירם נגד האמתיים במלא נימא. —
רק המחיר יפריד ביניהם. תחת 200
בתרים ישולם רק חצי כתר, בעד סך
מצעד 20-30 בתרים נאכנאהמע ישולם
לבחניה סחורה ערוכה ומסודרת למכירה
מכל המינים, והמקבלה יראה שכר טיב
בעמלו, כי יקפצו עליו הרבה זכינו וירבה
עמו פדות, כי יפנה ישר למוציאיהם
ומכויאיהם.

Em. Maiersdorf Celluloidw.
Podgórze Austria.

הכסף יושב לבעליו, אם לא תיטב הסחורה.

ROSEN-PAPRIKA Szegediner I-a süss garantiert,

echt, anerkannt vorzügliche Qualität. Eigene Fächung per Kg. um 5 Kronen. Versand unter Nachnahme von 1 Kg. aufwärts postportofrei.

Versandtgesehaft von allerlei Landesprodukten

HAUPT A. RUDOLF

Budapest (Ungarn) VII. Ovodagasse 22.

מעטה משובה

M. AMSTER

Krowdrze bei Krakau

גראם-מעטהברויעריי

עמפפיעהלט זיין פאבריקאט, וועלכעס אל-
געמיין בעליעבט איזט מיט אללערביליגנס-
מען פרייווען, אללערליי סארטען א. צ.
שטארקען עט ויסען מעטה איינפאך אונד
דאפפעלמעטה, קאפאוויטען וואו מאליאק,
זאוויא אויך אלטער בוסטעללען-מעטה. פער-
זוכעט איינמאל צו בעשטעללען אונד איהר
בלייבט מייע קונדען.